

Pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeen seurantaryhmän kokous 6/2021

Aika	5.3.2021, klo 9.00-12.00
Paikka	Videoneuvottelu
Läsnä	<p>Pelastusylijohtaja Kimmo Kohvakka Lainsäädäntöjohtaja Mika Kättö Toimitusjohtaja Marko Hasari Hallitusneuvos Ilpo Helismaa Vs. rehtori Minna Hirvonen Hallituksen jäsen Silvio Hjelt Puheenjohtaja Veli-Pekka Ihamäki Erityisasiantuntija Mikko Karvonen varautumisjohtaja Jussi Korhonen Johtaja Tommi Laurinen Pelastusjohtaja Seppo Lokka Viestintäasiantuntija Pihla Pitkänen Neuvotteleva virkamies Kirsi Rajaniemi Yksikön johtaja Pasi Rynnänen Kehittämispäällikkö Vesa-Pekka Tervo Pelastusjohtaja Pekka Tähtinen Johtava asiantuntija Tanja Ulvinen</p>

1. Kokouksen avaus

Kokous avattiin klo 9.00.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Valmistelujaostojen raporttiluonnosten esittely ja keskustelu niiden sisältämistä ehdotuksista

Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta -jaostolla on kokous viikolla 10 ja mahdollisesti vielä sen jälkeen. Jaoston työssä painotus on ollut nykytilan arvioinnissa, minkä kautta on pyritty löytämään ratkaistavia asioita. Tätä on tehty lähinnä sääntelytarpeiden kautta, mutta jonkin verran myös pelastuslaitosten tekemisen kautta.

Jaosto ei tule esittämään yksityiskohtaisia sääntelyratkaisuja. Tässä vaiheessa vaikuttaa siltä, että suurin osa asioista ovat jatkoselvittelyä edellyttäviä ennen, kun voidaan ottaa kantaa siihen, onko nykyinen sääntely riittävää vai voitaisiinko jostakin asiasta säätää toisin. Esimerkkinä tästä on

valvontatoiminta. Todennäköisesti tämän asiaryhmän osalta on kaikkiin kolmeen (1. kiireelliset ja välttämättömät muutos- ja uudistamistarpeet, 2. selkeät muutos- ja uudistamistarpeet, jotka eivät ole tässä vaiheessa välttämättömiä sekä 3. muutos- ja uudistamistarpeet, jotka edellyttävät laajempaa selvittämistä) kategoriaan kuuluvia asioita.

Jaostossa on keskusteltu paljon asumisen turvallisuuden edistämisestä, kuten siitä, miten siihen pystytään vaikuttamaan lainsäädännöllä. Vaikuttaa siltä, ettei jaosto tule tähän liittyen esittämään uusia velvoitteita millekään taholle. Pelastussuunnitelmaa koskeva pääkysymys on ollut se, että miten menettely saataisiin vahvennettu sellaiseksi, että se toteuttaisi tehokkaasti ohjaus- ja valvontaelementtiä, mutta toisi myös suunnitelman laatijoille konkreettista hyötyä. Palovarointia koskevaan sääntelyyn tullaan tekemään konkreettinen muutosesitys siten, että hankinta- ja kunnossapitovastuu kohdentuisi jatkossa eri tavalla. Jaoston työssä tärkeä pohdittavana ollut asia on ollut rakentamisen sääntelyn suhde pelastuslakiin. Muistiossa on taustoitettu tätä kokonaisuutta ja sitä tullaan vielä tältä osin jatkotyöstämään. Rakennusviranomaisten ja pelastustoimen viranomaisten yhteistyöstä ei ole nykyisin olemassa sääntelyä ja jaoston näkemyksen mukaan olisi tärkeää säätää pelastusviranomaisen tehtävistä tältäkin osin.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että jaostolle kuuluvien asioiden osalta jatkoselvitettävää jää vielä paljon. Lausuntokierros tulee olemaan jaoston kannalta tärkeä, sillä jaosto ei ole järjestänyt esiselvityshankkeen aikana kuulemisia.

Puheenvuorossa annettiin jaostolle positiivista palautetta siitä, että jaoston työssä on lähdetty liikkeelle kentän tunnistamista tarpeista.

Pelastustoiminta -jaoston tehtävänantoon kuului valmistella pelastustoimea, pelastustoiminnan suunnittelua ja sen tavoitteita koskevat asiat. Jaoston työn tavoitteena oli teknisten sekä järjestelmäkehitysten muutosten huomioiminen tulevaisuuden toimintaympäristössä sekä kerätä näkemyksiä lainsäädännön toimivuudesta.

Jaosto on kokoontunut 13 kertaa ja kaksi kokousta on vielä jäljellä. Jaoston työ on edennyt hyvin. Lokakuussa 2020 muistioloonnoksesta oli koossa versio, jossa oli 44 kommentoitua pykälää ja yli 250 kommenttia. Tämän jälkeen huomattiin, että osa ehdotetuista muutoksista o korjattu jo vuoden 2018 muutoksen yhteydessä. Tällä hetkellä muistio käsittää 34 sivua ja 35 pykälään kohdistuu muutosehdotuksia.

Jaoston kokoonpano on monimuotoinen, joten monen pykälän kohdalla on jouduttu yhteensovittamaan erilaisia näkemyksiä. Esimerkkinä tällaisista pykälistä ovat mm. 2 a § (määritelmät), 6 § (avotulenteko), 36 § (pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet), 57 § (pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset) ja 58 § (erivapaudet). Erityisinä nostoina pykälistä, joihin esitetään muutosta, voidaan mainita 34 § (pelastustoiminnan johtaminen), 36 § (pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet) sekä 38 § (kansainvälinen pelastustoiminta). Muistiolounnoksessa on pyritty kuvaamaan tulevaisuuden näkymiä ja esitetään mahdollisia uusia pykäläiä esimerkiksi koskien pelastuslaitosten tehtäviä, pelastusviranomaisen toimivaltuuksia ja salassapitovelvollisuutta, tiedonsaantioikeutta, rekistereitä sekä tietojen käsittelyä.

Pöytäkirja

26.02.2021

VN/6185/2021SMDno
-2019-2078

Keskustelussa tuotiin esille, että pelastuslain 30 §:ssä, jossa säädetään sammutusvedestä, vastuutaho tulisi määritellä tarkemmin.

Vapaaehtoistoimintaa koskevan pelastuslain 51 §:n osalta puheenvuorossa todettiin, että spontaaneista vapaaehtoisista säättäminen voi olla haasteellista ja esitettiin pohdittavaksi, onko tarpeellista tuoda lainkaan esille spontaaneja vapaaehtoisia. Pelastuslain 57 §:n osalta, joka koskee kelpoisuusvaatimuksia, esitettiin toivomus, että asiaa tarkasteltaisiin vielä uudelleen ja nostettiin esiin, että asiaa voisi lähestyä julkisen vallan käytön periaatteen kautta. Lisäksi asiassa olisi hyvä huomioida mm. moniammatilliset yksiköt, ja se että toimintaan osallistutaan osassa maata VPK-yhdistysten kautta ja osassa maata työsopimussuhteisena tai ammattikoulutettuna henkilöstönä.

Puheenvuorossa todettiin myös, että kysymys on asiasta, joka edellyttää laajempaa keskustelua.

Sopimuspalokuntatoimintaan liittyen puheenvuorossa tuotiin esille, että sopimuspalokuntatoiminnan kansalliselta työryhmältä on tulossa jaostolle esitys.

Varautuminen poikkeusoloihin ja väestönsuojelu -jaoston työ aloitettiin etupainotteisesti pelastustoimen varautumisseminaarissa helmikuussa 2020. Jaosto on kokoontunut seitsemän kertaa, ja viimeisin kokous oli tammikuussa 2021. Jaosto kuuli kirjallisesti eri tahoja ja lausuntoja tuli noin 50. Osa ehdotuksista kohdistuivat muihinkin, kun pelastuslain 10 ja 11 lukuihin. Jaoston muistio tullaan viimeistelemään maaliskuun aikana ja jaoston jäseniltä on pyydetty vielä kommentteja luonnoksesta. Jaosto kokousta vielä, mikäli siihen ilmenee tarvetta.

Väestönsuojelu on monimutkainen kokonaisuus ja se kytkeytyy valmiuslakiin ja sen mahdolliseen uudistamiseen. Siviilivalmiudelle ei ole yksiselitteistä määritelmää eikä jaostolla ole erityisiä ehdotuksia käsitteen määritelmäksi.

Myös väestönsuojelun käsite on monitulkintainen eikä välttämättä edes pelastustoimessa ole täysin jaettua käsitystä tehtävistä, velvoitteista ja niihin liittyvistä vastuista ja toimivallasta. Monitulkintaisuus on seurausta pelastuslaissa omaksutusta ja kansainvälisoikeudellisten normien mukaisesta suppeasta määritelmästä sekä jo kumottuun lainsäädäntöön pohjautuvasta kotoperäisestä määritelmästä. Väestönsuojelu on määritelty kansainvälisessä oikeudessa tehtävien ja toimenpiteiden kautta eikä organisaatioiden. Säännökset eivät määrittele väestönsuojeluorganisaation rakenteita rauhan aikana, mutta velvoittavat huolehtimaan siitä, että suojelua nauttivat tahot, on tunnistettavissa poikkeusoloissa. I lisäpöytäkirjan väestönsuojelun tehtävät ovat jakautuneet eri viranomaisille kunkin hallinnonalan ja toimialan lainsäädännöllä. Suomen oikeusjärjestyksen mukaisesti määräytyy, miten ja minkä tahon toimesta suojelua nauttavia väestönsuojelutehtäviä hoidetaan ja koordinoidaan. Pelastustoimen tehtävät väestönsuojelussa ovat pelastuslaissa tarkoitettuun pelastustoimintaan sisältyviä (esimerkiksi sammutustoiminta) tai valmiuslaissa tarkoitettuun evakointiin kuuluvia toimintoja sekä näiden edellyttämiä suunnittelu-, johtamis- ja tukitoimintoja. Pelastuslaissa on myös ”yleissäännöksiä” väestönsuojelutehtävistä, eivätkä säännökset siten rajoitu vain pelastustoimen vastuulla oleviin tehtäviin.

Pöytäkirja

26.02.2021

VN/6185/2021SMDno
-2019-2078

Väestönsuojelua koskevan sääntelyn kehittämisvaihtoehtoja voisivat olla ainakin:

- 1) lain soveltamisalan laajentaminen verrattuna nykyiseen pelastuslakiin tai
- 2) erillisen väestönsuojelulain laatiminen.

Kolmas, jaoston esittämä vaihtoehto on pelastuslain sääntelyn kehittäminen siten että se kattaisi pelastustoimelle kuuluvan ja sen koordinoitivastuulla olevan toiminnallisen kokonaisuuden sekä normaali- että poikkeusoloissa. Tämä ratkaisu edellyttäisi valmiuslain väestönsuojelua koskevien säännösten tarkistamista. Jaosto tulee esittämään laajempaa lain rakenteen uudistamista, joka ei kuitenkaan liene sovitettavissa asetettuun aikatauluun.

Jaoston näkemyksen mukaan pelastuslain rakenne varautumista koskevin osin ei ole johdonmukainen eikä säännöksiltään kattava. Useisiin pelastuslain pykäliin esitetään muutoksia, kuten 1 § (lain tavoite), 36 § (pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet), 72 § (väestönsuojan kunnostamisvelvollisuus muutos- ja korjaustyön yhteydessä sekä 73 § (poikkeus väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta). Kokonaan uusia säännöksiä esitetään koskien pelastustoimen tilannekuvaa ja väestönsuojan purkamista. Jaosto on tehnyt näistä esimerkinomaisia pykämuotoiluja havainnollistamaan muutosehdotuksia.

Keskustelussa tuotiin esille, että tulevaisuudessa hyvinvointialueiden toimijoilla tulee olemaan merkittävä rooli varautumisessa ja väestönsuojelussa ja tämän kokonaisuuden selkiyttäminen on tärkeää. Puheenvuorossa korostettiin myös sitä, että kuntien tietotarpeet ja tiedontuotanto tulisi ottaa huomioon. Väestönsuojan purkamista koskevaa sääntelyä olisi hyvä käydä läpi rakennusviranomaisten kanssa. Lisäksi tuotiin esille, että vallitseva tilanne on sellainen, että eri toimijat eivät tunnista velvollisuuksiaan väestönsuojelussa ja varautumisessa.

Lain rakenne ja yhteiset säännökset -jaoston työ tulee perustumaan muiden jaostojen työhön. Muutosten lähtökohdaksi otetaan SOTE-100 paketti. Jaoston työ tulee olemaan kokoavaa ja tavoitteena on muodostaa näkemys siitä, millaisia ja minkä laajuisia muutoksia pelastuslakiin on tässä vaiheessa mahdollista tehdä.

4. Esiselvityshankkeen webinaari 13.4.2021 ja pelastuslain uudistamisen aikataulu

Pelastuslain uudistamisen esiselvityshankkeen webinaari järjestetään 13.4.2021. Tilaisuudessa on pelastusylijohtajan ja lainsäädäntöjohtajan puheenvuorot sekä jaostojen puheenjohtajien esitykset jaostoissa laadituista muistioista. Ohjelmassa on myös kommenttipuheenvuorot pelastusjohtaja Pekka Tähtiselä (Satakunnan pelastuslaitos) sekä hallituksen jäsen Silvio Hjeltiltä (Suomen Sopimuspalokuntien Liitto).

Lainsäädäntöjohtaja totesi seurantaryhmän päättävän toimintansa tähän kokoukseen. Jaostojen muistiot valmistuvat maaliskuun loppuun mennessä, jonka jälkeen on lausuntokierros huhti-toukokuun aikana. Saadut lausunnot käsitellään kesän aikana ja tehdään arviointi siitä, mitkä muutos- ja uudistusehdotuksista ovat valmisteltavissa asetetussa aikataulussa laadukkaasti ja huolellisesti. Lainsäädäntöhanke asetetaan elo-syyskuussa. Valmisteluaikataulu on tiivis, kokonaisuudessaan aikaa perusvalmisteluun on noin 6 kuukautta. Luonnos hallituksen esitykseksi tulee saada valmiiksi

Pöytäkirja

26.02.2021

VN/6185/2021SMDno
-2019-2078

helmikuun 2022 aikana. Keväällä 2022 järjestetään lausuntokierros ja tarkoituksena on, että luonnos hallituksen esitykseksi annetaan eduskunnalle syksyllä 2022 ja käsitellään eduskunnassa alkuvuoteen 2023 mennessä. Tavoitteena on, että muutokset tulevat voimaan vuoden 2024 alusta.

5. Muut mahdolliset esille nousevat asiat

Esille ei noussut muita asioita.

6. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 10.45

Puheenjohtaja

Kimmo Kohvakka

Sihteeri

Tanja Ulvinen

Jakelu

Seurantaryhmän jäsenet ja varajäsenet

Tiedoksi

Valmistelujaostojen puheenjohtajat